

Meslek Liseleri Okul Yönetimlerinin Çevik Okul ve Kriz Yönetimi Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

An Examination of the Relationship Between Agile School and Crisis Management Skills of Vocational High School Administrations

Uğur Gezer¹, Canan Gönülalan²

¹Sorumlu Yazar, Doç. Dr., Yozgat Bozok Üniversitesi, ugur.gezer@bozok.edu.tr,
(<https://orcid.org/0000-0001-6752-7526>)

²Uzman Öğretmen, Melikgazi Necdet Taş Anadolu Lisesi, canansazakgonulalan@gmail.com,
(<https://orcid.org/0009-0003-6985-9956>)

Geliş Tarihi: 01.07.2024

Kabul Tarihi: 14.05.2025

ÖZ

Araştırmanın amacı meslek liselerinde görev yapan öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda okul yönetimlerinin çevik okul ile kriz yönetimi becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırma ilişkisel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini 2022-2023 eğitim öğretim yılında Kayseri ilindeki meslek liselerinde görev yapan 250 öğretmen oluşturmaktadır. Veriler, Kaya ve Özdemir (2022) tarafından geliştirilen “Çevik Okul Ölçeği” ve Çalışkan (2020) tarafından geliştirilen “Kriz Yönetimi Ölçeği” aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda okul yönetimlerinin çevik okul ve kriz yönetimi becerileri yüksek düzeyde bulunmuştur. Okul yönetimlerinin sahip oldukları çevik okul düzeyleri hem ölçek genelinde hem de esneklik, teknoloji ve hız alt boyutlarında cinsiyet, medeni durum, öğretmenlik alanı ve kıdem değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermemiştir. Kriz yönetimi beceri düzeylerinin ise cinsiyet, medeni durum ve öğretmenlik alanı değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermezken; kıdem değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Okul yönetimlerinin çevik okul beceri düzeyleri ile kriz yönetimi beceri düzeyi puanları arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Okul yönetimlerinin sahip olduğu çevik okul beceri düzeylerinin, kriz yönetimi beceri düzeyi puanlarının istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre kriz yönetimi beceri düzeyine ilişkin toplam varyansın %66’sının okul yönetimlerinin sahip olduğu çevik okul beceri düzeyiyle açıklandığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Çevik okul, kriz yönetimi, meslek liseleri.

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the relationship between agile school and crisis management skills of school administrations based on the opinions of teachers working in vocational high schools. The research was conducted using a relational survey model. The sample consisted of 250 teachers working in vocational high schools in the city center of Kayseri during the 2022-2023 academic year. Data were collected using the "Agile School Scale" developed by Kaya and Özdemir (2022) and the "Crisis Management Scale" developed by Çalışkan (2020). The results indicated that the agile school and crisis management skills of school administrations were at a high level. The agile school levels of school administrators did not differ significantly according to gender, marital status, teaching field, and seniority variables, both in the overall scale and in the sub-dimensions of flexibility, technology, and speed. Conversely, crisis management skill levels did not differ significantly according to gender, marital status, and

teaching field variables, but showed a significant difference according to seniority. A positive and highly significant relationship was found between school administrators' agile school skill levels and their crisis management skill level scores.

Keywords: Agile school, crisis management, vocational high schools.

GİRİŞ

Günümüzün hızlı değişen ve belirsizliklerle dolu dünyasında, eğitim kurumlarının yönetim anlayışları ve nasıl yönetildikleri kritik bir öneme sahiptir. Son yıllarda mavi yakalıları olarak tabir edilen meslek çalışanlarına olan ihtiyacın kayda değer bir artış göstermesi, öğrencileri iş dünyasına hazırlama noktasında önemli bir rol üstlenen meslek liselerini daha önemli bir konuma taşımıştır. Bu nedenle, meslek liselerinde görev yapan okul yönetimleri ile öğretmenlerin sahip oldukları çevik okul ve kriz yönetimi becerileri, sadece bu okulların başarısı için değil, aynı zamanda toplumun genel ekonomik ve sosyal kalkınması için de önem taşımaktadır. Bu çalışmada meslek liseleri okul yönetimlerinin çevik okul ve kriz yönetimi becerileri arasındaki ilişki, meslek lisesi öğretmenlerinin ölçeklere verdikleri yanıtlar üzerinden incelenmektedir. Eğitim kurumlarının kriz dönemlerinde nasıl daha etkin ve esnek bir şekilde yönetilebileceğini anlamak hem mevcut eğitim sisteminin iyileştirilmesine hem de gelecekteki olası krizlere daha hazırlıklı olunmasına önemli katkılar sağlayacaktır. Dolayısıyla bu araştırma sonucunda elde edilecek bulguların, meslek liselerinde etkili ve dinamik bir yönetim modelinin geliştirilmesine yönelik değerli ipuçları sunacağı düşünülmektedir.

“Kriz” terimi Türkçe’ye, Latince ‘crisis’ kelimesinden türetilerek geçmiştir. Kriz sözcüğü, “organizasyonun yüksek öncelikli hedeflerini tehdit eden, krizi önlemek için zamanın kısıtlı olduğu, ortaya çıktığında karar vericileri panikleten, bu nedenle yüksek oranlarda stres yaratan durumlar” olarak tanımlanabilir (Hermann, 1972). Kriz türleri, krizi meydana getiren kaynaklara göre çeşitlendirilebilir. Bu açıdan değerlendirildiğinde yıllar içinde karşılaşılan kriz türleri incelenmiş ve en çok doğal felaketler, terör saldırıları, toplumsal eylemler ve büyük iş kazalarının olduğu belirlenmiştir. Çiçek Sağlam ve Özsezer’e (2015) göre kimyasal zehirlenme, şiddet, intihar, servis kazaları, depresyon, yıldırım, ergenlik çağındaki hamilelikler, okullara silahlı ve fiziki saldırılar ya da duygusal istismar gibi sorunlar ve stres gibi ani, kolaylıkla kitlelere yayılabilen, gerilim ve stres yaratan ve tehdit içeren olaylar "okul krizi" olarak tanımlanmaktadır. Ancak her sorunun ya da her gelişmenin kriz olarak ifade edilmesi doğru bir yaklaşım değildir. Bir durumun kriz olarak tanımlanması her okulun bağlamına, büyüklüğüne ve koşullarına bağlı olarak yorumlanabilir. Türkiye’de Millî Eğitim Bakanlığına bağlı fakat farklı amaçlı programlar içeren resmi veya özel okulların varlığı dikkate alındığında, okullar karşılaşılan benzer krizlerden farklı şekilde etkilenebilir ve farklı tepkiler gösterebilirler.

Krize hazırlıklı olmanın önemli şartlarından biri kurumlarda örgüt kültürünün varlığıdır. Örgüt kültürünü oluşturan kurumların, olası krizlere karşı bireysel değil, ortak bir bakış açısıyla ve uyum içinde çalışabilmeleri ile yaşanan krizden mümkün olan en kısa sürede çıkabildikleri bilinmektedir. Nitekim yapılan araştırmalar, örgüt kültürünün kriz yönetiminde belirleyici bir faktör olduğunu ve güçlü bir kültürün kurumun dayanıklılığını artırdığını göstermektedir (Firestone, 2020). Kurum içindeki çalışanların uyum içinde çalışması, işlerini verimli bir şekilde yapmaları, görevlerine bağlılık göstermeleri ve yöneticileriyle ilişkilerini düzenlemeleri büyük bir önem taşımaktadır. Özellikle çalışanların görüş ve önerilerini dile getirebildikleri örgüt iklimlerinin kriz hazırlığı açısından daha dirençli olduğu görülmektedir (Zeng vd., 2024). Planlama, örgütlerin gelecek için istek ve kestirimlerini kapsayan karar alma sürecidir. Kriz planı, bugün ile gelecek arasında köprü kurar ve yönetimin en önemli yardımcı yenileşme aracıdır. Kriz planı varlığı öğretmenleri bütünleştirir, koordine eder ve motivasyonunu sağlar. Bu nedenle okulların kriz planlarının olması önemli taşımaktadır (Aksoy & Aksoy, 2003). Yapılması gereken, krizi etkili şekilde yöneten liderin, en hızlı şekilde çözüme gitmesidir.

(Graham vd., 2015; Jurgens & Helsloot, 2018). Çünkü kriz dönemlerinde hızla alınan ve uygulanan kararlara ihtiyaç vardır (Alexander, 2014; Bakker vd., 2018; Bayntun vd., 2012). Bu kararların çalışanlar tarafından onaylanması büyük önem taşır çünkü örgüt kültürü çalışanlarca benimsenip, onaylandığında başarı şansı daha yüksek olmaktadır (Akıncı Vural, 2018). Kurumun örgüt kültürünün güçlü olması, çalışanların kriz dönemlerinde belirsizlikle başa çıkabilmesini kolaylaştırmakta ve işbirliğini teşvik etmektedir (Horri & Abdolkarimi, 2016). Karşılıklı dayanışma içinde olma ve takım ruhuyla çalışma, öğretmenlerin motivasyonlarına olumlu yönde etki etmektedir (Ünal, 2016).

Lider kimliğine sahip iyi bir okul yöneticisinden kriz sürecinde beklenen özellikler serinkanlı, cesaretli, yeni fikirlere açık, öngörülü, iletişim yeteneği yüksek olma, ekibinde iş dağılımını yapabilme, stratejik düşünebilme şeklindedir (Erdoğan, 2018). Ancak bazı kriz dönemlerinde liderler, kararlarını hangi yöntemle ve nasıl alacakları konusunda çeşitli zorluklar yaşayabilirler. Bu durum, liderlerin stres altında kalmasına ve krizin tüm yönlerini detaylı bir şekilde değerlendirme yeteneklerinin daralmasına neden olmaktadır (Pira & Sohodol, 2020).

Kriz yönetiminde etkili kararlar almada önem taşıyan niteliklerden biri de çevikliklerdir. Çeviklik, değişikliklere hızlı bir şekilde uyum sağlayabilmeyi ifade eden bir beceri türüdür. Örgütsel çeviklik kavramı ise kolay ve hızlı hareket etme yeteneği olarak tanımlanabilir (Breu vd., 2002). Son yıllarda yaşanan hızlı değişimlerle başa çıkabilmek açısından çeviklik becerisine sahip olma önem kazanmış ve artık bilimsel araştırmalara daha fazla konu olmaya başlamıştır (Crocitto & Youssef, 2003; Kautz vd., 2014; Lin vd., 2006; Nejatian & Zarei, 2013; Sharifi vd., 2001; Sharifi & Zhang, 2001). Çeviklik, bir organizasyonun iç ve dış çevresindeki fırsatları, tehditleri veya her ikisinin birleşimini görebilme, sezme ve odaklı bir şekilde süreç ve stratejilerini yeniden düzenleyerek duruma hızlı bir şekilde cevap verebilme becerisidir (Ganguly vd., 2009). Dolayısıyla kriz yönetim becerisi ile ilişkilendirilebilmektedir. Kriz esnasında ihtiyaç duyulan süre tahmin edilemediğinden tam kapsamlı çözüm haritası çıkartılamamaktadır. Bu nedenle kriz çözüm planının deneme yanılma yolu ile belirlenmesi gerekecektir. Bu durum kriz sırasında yeni riskler doğurabileceğinden krize etkili müdahale anlamında okulların sahip olduğu çeviklik düzeyi önem taşımaktadır.

Çevik okul anlayışı ilkeleri; yetkinlik, esneklik, olaylara hızlı yanıt verebilme, iletişim, kapsamlı dokümantasyon, işbirliği, planlama, değişiklikler yapabilme, teknolojiyi iyi kullanabilme, anlamlı öğrenmenin daha iyi yollarını keşfetme, tartışmaya yol açmayacak nitelikte değişime açık olma şeklindedir. Örgütlerde değişime karşı direnç veya değişim yeteneğinin azalması gibi durumlar kriz yönetimini başarısız kılar (Çalışkan, 2007; Pira & Sohodol, 2020). Bu bağlamda, çevik liderlik anlayışı, öğretmenlerin değişime uyum sağlamasında ve yenilikçi yaklaşımlar geliştirmesinde önemli bir rol oynar (Nugroho vd., 2024). Çevik okullarda müdür ve diğer yardımcı yöneticiler, öğretmenler, veliler ve öğrenciler daha fazla işbirliği yaparlar. Çevik okullarda öncelikler daha belirgindir ve ihtiyaçlara hızla cevap verilecek bir sistem mevcuttur. Esnek planlama ve iteratif karar alma yapıları sayesinde eğitimciler, anlık ihtiyaçlara dinamik tepkiler verebilmektedir (Vaganova vd., 2022). Çevik okulların odağında insan merkezli bir yaklaşım vardır ve öğretmenler kurumun itici güçleridir. Bu yaklaşım, öğretmenlerin profesyonel gelişimlerini desteklerken, motivasyonlarını ve yenilikçi öğretim uygulamalarına olan ilgilerini de artırmaktadır (Olshevska vd., 2023).

Günümüzün hızlı değişen, belirsizliklerle dolu eğitim ortamlarında, okulların krizlere karşı hazırlıklı olması ve bu krizleri etkili biçimde yönetebilmesi, kurumların sürdürülebilirliği açısından önem taşımaktadır. Bu noktada, çevik okul yaklaşımı; esneklik, hızlı karar alma, teknoloji kullanımı ve iş birliğine dayalı yapısıyla kriz yönetimi süreçlerinde okul yönetimlerine önemli katkılar sunmaktadır. Özellikle meslek liseleri gibi öğrencileri doğrudan iş hayatına hazırlayan eğitim kurumlarında, yönetim becerilerinin niteliği, sadece eğitim kalitesi açısından değil, aynı zamanda toplumsal kalkınma hedefleriyle de doğrudan ilişkilidir. Okullarda çevik okul becerilerinin yüksek olması, çağın değişen koşullarına uygun okul anlayışına, eğitim

kalitesinin artmasını sağlamaktadır. Ancak karmaşık bir örgüt yapısına sahip okullarda çevik ilkelere bağlı kalmak zordur. Örgüt kültürü, kurum içerisindeki çalışanlar için bir nevi yol haritasıdır. Kriz öncesi, esnası ve sonrasında gösterilmesi gereken tutum ve davranışların hızlı bir şekilde ortaya konması ve sürdürülür hale gelmesinde gerekli eğitim ve planlamanın yapılması zorunludur. Böylece sorunlar ve kusurlar daha hızlı tespit edilip düzeltilebilir. Okullarda etkin liderlik, çeviklik ve hızlı karar verme gibi eksikliklerle birlikte kaynakların yetersiz kullanımı, sistematik desteğin ve esnekliğin yeterli olmaması bu sorunların üstesinden gelinmesini zorlaştırmaktadır (Organisation for Economic Co-Operation and Development [OECD], 2012). Çevik okul beceri düzeyinin kriz süreçlerini daha yönetilebilir hale getireceğinden hareketle araştırma sonucunda elde edilecek bulguların literatüre katkı bakımından önem taşıdığı söylenebilir. Bu araştırma, meslek liselerinde görev yapan öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda okul yönetimlerinin çevik okul ve kriz yönetimi becerileri arasındaki ilişkiyi inceleyerek, eğitim yönetimi alanında önemli bir boşluğu doldurmayı hedeflemektedir. Elde edilecek bulgular, meslek liselerinde etkili yönetim anlayışının güçlendirilmesine, çevik liderlik becerilerinin geliştirilmesine ve gelecekte yaşanabilecek krizlere yönelik daha dirençli okul yapılarının oluşturulmasına katkı sunacaktır. Bu yönüyle araştırma, yalnızca kuramsal bilgi üretimi açısından değil, aynı zamanda uygulamaya dönük politika ve strateji geliştirme süreçleri için de değerli girdiler sağlayacaktır. Bu bağlamda araştırmanın amacı, meslek liselerinde görev yapan öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda okul yönetimlerinin çevik okul ile kriz yönetimi becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırma amacına yönelik olarak aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

1. Meslek liseleri okul yönetimlerinin çevik okul ve kriz yönetim becerileri hangi düzeydedir?
2. Meslek liseleri okul yönetimlerinin sahip oldukları çevik okul ve kriz yönetim becerileri cinsiyet, mesleki kıdem, medeni durum ve öğretmenlik ders alanı değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Meslek liseleri okul yönetimlerinin çevik okul ile kriz yönetimi becerileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Meslek liseleri okul yönetimlerinin çevik okul becerileri, kriz yönetimi becerilerinin istatistiksel olarak anlamlı bir yordayıcısı mıdır?

YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Meslek lisesi okul yönetimlerinin çevik okul ile kriz yönetimi becerileri arasındaki ilişkinin incelendiği bu araştırma, ilişkisel tarama modeline göre yürütülmüştür. Tarama modeli, mevcut durumun betimlendiği araştırmalardır (Karasar, 2019). Tarama araştırmalarında, araştırmacılar görüşlerin ve özelliklerin neden ortaya çıktığından ziyade, örneklemdeki bireyler arasında nasıl dağıldığıyla ilgilenirler (Fraenkel vd., 2012). İlişkisel tarama modeli, iki ya da ikiden fazla değişkenin birlikte değişim gösterip göstermediğini ve bu değişimin hangi düzeyde olduğunu belirlemeyi amaçlayan araştırma tasarımıdır (Büyüköztürk vd., 2024).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Kayseri ilindeki meslek liselerinde görev yapan toplam 1839 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise evren içinden basit seçkisiz örnekleme tekniğiyle belirlenmiş 250 öğretmen oluşturmaktadır. Örnekleme seçilen toplam öğretmen sayısı .95 güven aralığı ve .05 hata payı dikkate alınarak

hesaplanmıştır (Balcı, 2010). Araştırma örnekleminin Kayseri il merkezindeki meslek liselerinden belirlenmiş olması elde edilen sonuçların genellenebilirliği açısından araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır. Tablo 1’de örnekleme dahil edilen öğretmenlere ait demografik bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 1

Katılımcılara ait demografik bilgiler

Değişkenler	Kategoriler	n	%
Cinsiyet	Kadın	117	46.8
	Erkek	133	53.2
Kıdem	1-5 yıl	18	7.2
	6-10 yıl	25	10.0
	11-15 yıl	37	14.8
	16-20 yıl	31	12.4
	21-25 yıl	59	23.6
	25 yıl ve üzeri	80	32.0
Medeni durum	Evli	212	84.8
	Bekar	38	15.2
Ders alanı	Kültür dersleri öğretmeni	116	46.4
	Meslek eğitimi öğretmeni	134	53.6
Toplam		250	100

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların 117’sinin (%46.8) kadın, 133’ünün (%53.2) ise erkek olduğu görülmektedir. Kıdem bakımından katılımcıların 18’i (%7.2) 1-5 yıl, 25’i (%10) 6-10 yıl, 37’si (%14.8) 11-15 yıl, 31’i (%12.4) 16-20 yıl, 59’u (%23.6) 21-25 yıl, 80’i (%32) ise 25 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahiptir. Medeni durum bakımından incelendiğinde katılımcıların 212’si (%84.8) evli, 38’i (%15.2) ise bekindir. Katılımcıların meslek liselerinde girdikleri ders alanı bakımından 116’sı (%46.4) kültür dersleri öğretmeni, 134’ü (%53.6) ise meslek eğitimi öğretmeni olarak görev yapmaktadır.

2.3. Veri Toplama Süreci ve Araçları

Araştırma verileri Kayseri ilindeki meslek liselerinde görev yapan 250 öğretmenden toplanmıştır. Veri toplama sürecine başlamadan önce araştırma etiği bağlamında araştırma izinleri alınmıştır. İlk olarak veri toplama sürecinde kullanılan ölçekleri geliştiren araştırmacılardan ölçek kullanım izinleri alınmıştır. Yozgat Bozok Üniversitesi Etik Kurulundan 30.03.2023 tarih ve 01/06 sayılı araştırma izni alınmıştır. Sonrasında Kayseri İl Milli Eğitim Müdürlüğüne başvuru yapılarak 25.04.2023 tarihli araştırma izni alınmıştır. Resmi izinler alındıktan sonra araştırma bilgi formunu inceleyip, araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden katılımcılar örnekleme dahil edilmiştir.

Araştırma verileri; kişisel bilgi formu, Kaya ve Özdemir (2022) tarafından geliştirilen “Çevik Okul Ölçeği” ve Çalışkan (2020) tarafından geliştirilen “Kriz Yönetimi Ölçeği” aracılığıyla toplanmıştır. İlgili ölçme araçlarına ilişkin maddeler Google Formlar aracılığıyla çevrimiçi ortama aktarılmış ve veriler Google Formlar üzerinden çevrimiçi olarak toplanmıştır. Kişisel bilgi formu, araştırmacılar tarafından katılımcılara ait cinsiyet, kıdem, medeni durum, ders alanı gibi demografik değişkenlerin belirlenmesi amacıyla oluşturulmuştur. Kaya ve Özdemir (2022) tarafından geliştirilen Çevik Okul Ölçeği, beşli likert tipinde ve 21 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin; esneklik, teknoloji ve hız olmak üzere 3 alt boyutu bulunmaktadır. Ölçeğin güvenirlik analizleri sonucunda Spearman-Brown katsayısı .92, Cronbach Alpha

katsayısı .95, Guttman katsayısı .92 ve test-tekrar test katsayısı .95 olarak belirlenmiştir. Bu değerler ölçeğin iç tutarlılığı yüksek ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir. Ölçeğe ait uyum indeksi değerleri χ^2 /sd=2.33, RMSEA= .081, GFI= .90, AGFI= .90, CFI= .99, NFI= .98, NNFI= .98, IFI=.97 şeklindedir. Belirtilen değerler ölçeğin mükemmel düzeyde kabul edilebilir bir uyum indeksine sahip olduğunu göstermektedir. Çalışkan (2020) tarafından geliştirilen Kriz Yönetimi Ölçeği ise beşli likert şeklinde hazırlanmış ve 23 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin; kriz öncesi, kriz esnası ve kriz sonrası olmak üzere üç alt boyutu bulunmaktadır. Ölçeğe ait Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .92 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin uyum indeks değerleri ise χ^2 /sd=2.23, RMSEA= .04, GFI= .97, AGFI= .94, CFI= .97, NFI= .96 şeklindedir.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin analizi SPSS 25 istatistik programıyla gerçekleştirilmiştir. Veriler SPSS programına aktarıldıktan sonra eksik veya tüm ölçek maddelerine aynı seçeneğin işaretlenmesi nedeniyle uç değer oluşturan katılımcılara ait veriler araştırma kapsamı dışında tutulmuştur. Araştırma soruları bağlamında hangi istatistiki testlerin kullanılacağını belirlemek amacıyla verilerin normal dağılıp dağılmadığı incelenmiştir. Tablo 2’de ölçek verilerine ait normallik değerleri yer almaktadır.

Tablo 2

Ölçek verilerine ait basıklık ve çarpıklık değerleri

Değişkenler	n	$\bar{x}$	ss	Basıklık	Çarpıklık
Çevik Okul Ölçeği	250	3.64	.780	.254	-.651
Esneklik	250	3.60	.831	.380	-.692
Teknoloji	250	3.77	.836	.916	-.928
Hız	250	3.57	.796	.087	-.517
Kriz Yönetimi Ölçeği	250	3.57	.729	.612	-.722
Kriz Öncesi	250	3.62	.760	.996	-.824
Kriz Esnası	250	3.52	.774	.389	-.707
Kriz Sonrası	250	3.57	.766	.657	-.815

Tablo 2 incelendiğinde basıklık ve çarpıklık katsayılarının her iki ölçek ve alt boyutlarında +1 ile -1 arasında değer aldığı görülmektedir. Çarpıklık ve basıklık katsayılarının +1 ile -1 arasında değer alması normal dağılıma işaret etmektedir (Hair vd., 2013). Ayrıca verilere ait Q-Q plot ve histogram grafikleri de normal dağılımın sağlandığını göstermiştir. Geniş katılımlı sosyal bilimlerde araştırmalarında normallik testleri gerçek normal dağılımı gösterme bakımından yetersiz kaldığından normallik testleri incelenmemiştir.

Birinci araştırma sorusu bağlamında katılımcıların çevik okul ve kriz yönetim becerilerinin hangi düzeyde olduğunu belirlemek amacıyla betimsel istatistikler hesaplanmıştır. Aritmetik ortalamalar dikkate alınarak yapılan yorumlamalarda 1.00-1.80 aralığı çok düşük; 1.81-2.60 aralığı düşük; 2.61-3.40 aralığı orta; 3.41-4.20 aralığı yüksek; 4.21-5.00 aralığı çok yüksek olarak kabul edilmiştir. İkinci araştırma sorusu bağlamında katılımcıların çevik okul ve kriz yönetim becerilerinin cinsiyet, medeni durum ve ders alanı değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediği bağımsız gruplar t-testi; mesleki kıdem değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testi ile hesaplanmıştır. Üçüncü araştırma sorusu bağlamında değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunup bulunmadığı Pearson korelasyon analiziyle hesaplanmıştır. Dördüncü araştırma sorusu kapsamında okul yönetimlerinin çevik okul becerilerinin, kriz yönetimi becerilerinin anlamlı bir

yordayıcısı olup olmadığını belirlemek amacıyla regresyon analizine başvurulmuştur. Araştırma genelinde anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir.

2.5. Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma, Yozgat Bozok Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun 30.03.2023 tarih ve 01/06 sayılı onayı ile yürütülmüştür.

BULGULAR

3.1. Meslek Liseleri Okul Yönetimlerinin Çevik Okul ve Kriz Yönetim Becerileri Düzeyine İlişkin Bulgular

Meslek liselerinde görev yapan okul yönetimlerinin çevik okul ve kriz yönetim becerilerinin hangi düzeyde olduğunu belirlemek amacıyla uygulanan ölçeklerden elde edilen betimsel istatistik ve puanlar Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3

Meslek liseleri okul yönetimlerinin çevik okul ölçeği ve kriz yönetimi ölçeğinden aldıkları puanlara ilişkin betimsel istatistikler

Değişkenler	n	$\bar{x}$	ss	Düzye*
Çevik Okul Ölçeği	250	3.64	.780	Yüksek
Esneklik	250	3.60	.831	Yüksek
Teknoloji	250	3.77	.836	Yüksek
Hız	250	3.57	.796	Yüksek
Kriz Yönetimi Ölçeği	250	3.57	.729	Yüksek
Kriz Öncesi	250	3.62	.760	Yüksek
Kriz Esnası	250	3.52	.774	Yüksek
Kriz Sonrası	250	3.57	.766	Yüksek

*Çok düşük:1.00-1.80; Düşük:1.81-2.60; Orta:2.61-3.40; Yüksek:3.41-4.20; Çok yüksek:4.21-5.00

Tablo 3 incelendiğinde çevik okul becerileri toplam puan ortalamasının 3,64 ile yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Esneklik ($\bar{x}$ =3.60, ss=.831), teknoloji ($\bar{x}$ =3.77, ss=.836) ve hız ($\bar{x}$ =3.57, ss=.796) alt boyutlarında da çevik okul puan ortalamalarının yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Katılımcılara ait kriz yönetimi becerileri toplam puan ortalamaları 3,57 bulunmuştur. Bu bağlamda kriz yönetim becerilerinin yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Kriz öncesi ($\bar{x}$ =3.62, ss=.760), kriz esnası ($\bar{x}$ =3.52, ss=.774) ve kriz sonrası ($\bar{x}$ =3.57, ss=.766) alt boyutlarında da kriz yönetim becerilerinin yüksek düzeyde olduğu görülmüştür.

3.2. Meslek Liseleri Okul Yönetimlerinin Sahip Oldukları Çevik Okul ve Kriz Yönetimi Becerilerinin Cinsiyet, Mesleki Kıdem, Medeni Durum ve Öğretmenlik Ders Alanı Değişkenlerine Göre İncelenmesine İlişkin Bulgular

Bu kısımda meslek liseleri okul yönetimlerinin sahip oldukları çevik okul ve kriz yönetimi becerilerinin cinsiyet, mesleki kıdem, medeni durum ve öğretmenlik ders alanı değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Tablo 4'te ölçek puanlarının cinsiyet değişkenine göre bağımsız örneklem t-testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4

Çevik okul ve kriz yönetimi beceri düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklem t-testi sonuçları

Ölçek	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	ss	sd	t	p
Çevik Okul Ölçeği	Kadın	117	3.63	.702	248	-.106	.916
	Erkek	133	3.64	.846			
Esneklik	Kadın	117	3.61	.677	248	.240	.811
	Erkek	133	3.63	.830			
Teknoloji	Kadın	117	3.53	.718	248	-.101	.920
	Erkek	133	3.50	.823			
Hız	Kadın	117	3.54	.743	248	-.632	.528
	Erkek	133	3.60	.842			
Kriz Yönetimi Ölçeği	Kadın	117	3.58	.663	248	.293	.770
	Erkek	133	3.56	.785			
Kriz Öncesi	Kadın	117	3.61	.677	248	-.208	.835
	Erkek	133	3.63	.830			
Kriz Esnası	Kadın	117	3.53	.718	248	.361	.718
	Erkek	133	3.50	.823			
Kriz Sonrası	Kadın	117	3.63	.689	248	1.159	.248
	Erkek	133	3.52	.827			

$p>.05$

Tablo 4 incelendiğinde çevik okul ve kriz yönetimi becerilerinin hem ölçek toplam puanları hem de alt boyutlar açısından cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir ($p>.05$). Bir başka deyişle meslek liseleri okul yönetimlerinin çevik okul ve kriz yönetimi beceri düzeyleri cinsiyete göre değişkenlik göstermemektedir. Tablo 5'te ölçek puanlarının medeni durum değişkenine göre bağımsız örneklem t-testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 5

Çevik okul ve kriz yönetimi beceri düzeylerinin medeni durum değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklem t-testi sonuçları

Ölçek	Medeni Durum	n	$\bar{x}$	ss	sd	t	p
Çevik Okul Ölçeği	Evli	212	3.63	.744	248	-.511	.610
	Bekar	38	3.70	.968			
Esneklik	Evli	212	3.59	.789	248	-.600	.549
	Bekar	38	3.68	1,041			
Teknoloji	Evli	212	3.77	.799	248	.095	.924
	Bekar	38	3.75	1,030			
Hız	Evli	212	3.55	.779	248	-.914	.362
	Bekar	38	3.68	.890			
Kriz Yönetimi Ölçeği	Evli	212	3.55	.691	248	-1.023	.307

	Bekar	38	3.68	.916			
	Evli	212	3.61	.723			
Kriz Öncesi	Bekar	38	3.69	.952	248	-.622	.534
	Evli	212	3.49	.740			
Kriz Esnası	Bekar	38	3.64	.946	248	-1.052	.294
	Evli	212	3.54	.741			
Kriz Sonrası	Bekar	38	3.75	.884	248	-1.555	.121
$p>.05$							

Tablo 5'teki sonuçlara göre çevik okul ve kriz yönetimi ölçek ve alt boyut puan ortalamaları bakımından katılımcıların medeni durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı fark görülmemiştir($p>.05$). Tablo 6'da çevik okul ve kriz yönetimi ölçek puanlarının ders alanı değişkenine göre bağımsız örneklem t-testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 6

Çevik okul ve kriz yönetimi beceri düzeylerinin öğretmenlik alanı değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklem t-testi sonuçları

Ölçek	Öğretmenlik Alanı	n	$\bar{x}$	ss	sd	t	p
Çevik Okul Ölçeği	Kültür dersleri	116	3.66	.829			
	Meslek dersleri	134	3.63	.738	248	.292	.770
Esneklik	Kültür dersleri	116	3.63	.871			
	Meslek dersleri	134	3.58	.796	248	.434	.665
Teknoloji	Kültür dersleri	116	3.76	.875			
	Meslek dersleri	134	3.77	.804	248	-.085	.932
Hız	Kültür dersleri	116	3.59	.830			
	Meslek dersleri	134	3.55	.769	248	.412	.681
Kriz Yönetimi Ölçeği	Kültür dersleri	116	3.54	.800			
	Meslek dersleri	134	3.59	.664	248	-.460	.646
Kriz Öncesi	Kültür dersleri	116	3.57	.815			
	Meslek dersleri	134	3.67	.710	248	-.937	.349
Kriz Esnası	Kültür dersleri	116	3.50	.854			
	Meslek dersleri	134	3.53	.701	248	-.321	.748
Kriz Sonrası	Kültür dersleri	116	3.59	.815			
	Meslek dersleri	134	3.56	.724	248	.386	.700
$p>.05$							

Tablo 6'da yer alan sonuçlar incelendiğinde okul yönetimlerinin çevik okul ve kriz yönetimi becerileri ölçeklerinden ve ölçek alt boyutlarından aldıkları puan ortalamaları, katılımcıların öğretmenlik alanlarına göre istatistiki olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>.05$). Tablo 7'de son bağımsız değişken olan mesleki kıdeme göre çevik okul ve kriz yönetimi beceri düzeylerinin anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 7

Çevik okul ve kriz yönetimi beceri düzeylerinin mesleki kıdem değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin bağımsız örneklem t-testi sonuçları

Ölçek	Kıdem	n	$\bar{x}$	ss	sd	F	p	PostHoc
Çevik Okul Ölçeği	1-5 yıl	18	3.54	1,070	5 244	1.218	.301	
	6-10 yıl	25	3.69	.773				
	11-15 yıl	37	3.72	.713				
	16-20 yıl	31	3.40	.801				
	21-25 yıl	59	3.57	.726				
	26 yıl ve üzeri	80	3.76	.762				
Kriz Yönetimi Ölçeği	1-5 yıl	18	3.28	.827	5 244	1.592	.043*	6>1 5>1
	6-10 yıl	25	3.51	.588				
	11-15 yıl	37	3.62	.833				
	16-20 yıl	31	3.53	.989				
	21-25 yıl	59	3.66	.661				
	26 yıl ve üzeri	80	3.71	.689				

* $p < .05$; Kategoriler: 1-5 yıl=1, 6-10 yıl=2, 11-15 yıl=3, 16-20 yıl=4, 21-25 yıl=5, 26 yıl ve üzeri=6

Tablo 7'ye göre, çevik okul ölçeği puan ortalaması düzeyleri kıdeme göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği görülmektedir [$F_{(5-244)}=1.218$, $p > .05$]. Kriz yönetimi ölçeği puan ortalamaları ise kıdeme göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir [$F_{(5-244)}=1.592$, $p < .05$]. Gerçekleştirilen Bonferroni PostHoc testi sonucunda, anlamlı farklılığın 21-25 yıl ($\bar{X}=3.66$; $ss=.661$) ve 26 yıl ve üzeri ($\bar{X}=3.71$; $ss=.689$) kıdeme sahip öğretmenlerin 1-5 yıl ($\bar{X}=3.28$; $ss=.827$) kıdeme sahip öğretmenlerden daha kriz yönetim beceri düzeyine sahip olmasından kaynaklandığı görülmektedir. Veriler doğrultusunda daha kıdemli öğretmenlerden oluşan okul yönetimlerinin daha az kıdeme sahip öğretmenlerden oluşan okul yönetimlerine göre daha yüksek kriz yönetimi beceri düzeyine sahip oldukları söylenebilir.

3.3. Meslek Liseleri Okul Yönetimlerinin Çevik Okul Beceri Düzeyleri ile Kriz Yönetimi Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesine İlişkin Bulgular

Meslek liseleri okul yönetimlerinin çevik okul beceri düzeyleri ile kriz yönetimi beceri düzeyleri arasında ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Pearson korelasyon testi sonuçları Tablo 8'de yer almaktadır.

Tablo 8

Çevik okul beceri düzeyleri ile kriz yönetimi beceri düzeyleri arasındaki ilişkiye ait Pearson korelasyon analizi sonuçları

Değişkenler	n	$\bar{x}$	ss	r
Çevik Okul Ölçeği	250	3.64	.780	.817*
Kriz Yönetimi Beceri Ölçeği	250	3.57	.729	

$p > .05$

Tablo 8’de yer alan Pearson korelasyon analizi sonuçları incelendiğinde, meslek liseleri okul yönetimlerinin çevik okul beceri düzeyleri ile kriz yönetimi beceri düzeyi puanları arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyde ($r = .817$, $p < .05$) anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Diğer bir ifadeyle okul yönetimlerinin çevik okul beceri düzeyleri arttıkça kriz yönetimi beceri düzeyleri de artış göstermektedir.

3.4. Meslek Liseleri Okul Yönetimlerinin Çevik Okul Beceri Düzeylerinin, Kriz Yönetimi Beceri Düzeylerinin Anlamlı Bir Yordayıcısı Olup Olmadığının Belirlenmesine İlişkin Bulgular

Meslek liseleri okul yönetimlerinin çevik okul beceri düzeylerinin, kriz yönetimi beceri düzeylerini yordama düzeyine yönelik basit doğrusal regresyon analizi sonuçları Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9

Çevik okul beceri düzeylerinin kriz yönetimi becerisini yordama düzeyine ilişkin regresyon analizi sonuçları

R	R ²	ΔR ²		B	Standart Hata	β	t	p
.817	.667	.666	Sabit	.791	.128		6.196	
			Kriz Yönetimi Beceri Düzeyi	.763	.034	.817	22.284	.001
$P < .01$								

Tablo 9’daki regresyon analizi sonuçları incelendiğinde, meslek liseleri okul yönetimlerinin sahip olduğu çevik okul beceri düzeylerinin, kriz yönetimi beceri düzeyi puanlarının istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı bir yordayıcısı olduğu ($R = .817$, $R^2 = .667$, $F = 496.592$; $P < .01$) görülmektedir. Bu sonuçlara göre kriz yönetimi beceri düzeyine ilişkin toplam varyansın %66’sının okul yönetimlerinin sahip olduğu çevik okul beceri düzeyiyle açıklandığı söylenebilir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Birinci araştırma sorusu bağlamında meslek liselerinde görev yapan öğretmenlerin görüşleri doğrultusunda meslek liseleri okul yönetimlerinin çevik okul ve kriz yönetimi beceri düzeyleri belirlenmiştir. Öğretmen görüşleri doğrultusunda okul yönetimlerinin esneklik, teknoloji, hız alt boyutları ve genel çeviklik düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür. Alanyazındaki araştırmalarda da benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Yürek ve Cömert (2021) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, okul yöneticilerinin değişimi yönetme ve çeviklik düzeyleri çok yeterli olarak belirlenmiştir. Sayracı ve Gündüz’ün (2018) araştırmasında, liselerde görev yapan okul yöneticilerinin değişim yönetimi ve teknoloji liderliği konularında yüksek düzeyde yetkin oldukları tespit edilmiştir. Benzer şekilde, Argon ve Özçelik (2008), Urhanoğlu ve Helvacı (2021) ve Sönmez’in (2008) çalışmaları da müdürlerin, okul yönetiminde söz sahibi olan diğer paydaşlara kıyasla daha yüksek çeviklik düzeyine sahip olduğunu ortaya koymuştur. Appelbaum ve arkadaşları (2017) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, okulların çevik okul nitelikleri taşımaları için yalnızca okul yöneticilerinin çeviklik becerisine sahip olmasının yeterli olmayacağı, okulun tüm paydaşlarının çevik okul algılarının güçlendirilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Araştırmada sadece çevik bir liderin yeterli olmayacağına, tüm paydaşların çeviklik bakımından çok becerikli olmalarına ihtiyaç duyulduğuna dikkat çekilmiştir.

Çeviklik ile benzer şekilde okul yönetimlerinin kriz öncesi, kriz esnası ve kriz sonrası beceri düzeyleri ile toplam kriz yönetimi becerilerinin yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Etkili okullar, çevrelerindeki değişimlere uyum sağlamakta ve çevrelerini değiştirmek için stratejik planlar yapmaktadır (Ada & Akan, 2007). Bu konuda, okul yönetimlerine önemli sorumluluklar düşmektedir. Okul yöneticileri, kriz anlarında okulun etkili ve verimli bir şekilde işleyişini sürdürmekle yükümlüdür (Cerit, 2005). Bu anlamda araştırma sonucunda, okul yönetimlerinin çeviklik ve kriz yönetimi becerilerinin yüksek düzeyde olması, karşılaşılabilecek kriz durumları için olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmektedir. Araştırma sonuçlarıyla benzer şekilde Green (2006) tarafından Illinois eyaletindeki okul kriz planlarını incelemek ve kriz yönetim düzeylerini belirlemek amacıyla yapılan araştırmada, okulların bir tanesi haricinde diğer hepsinin çeşitli kategorilere ait kriz planlarının olduğu görülmüştür. Aynı zamanda okul yöneticilerinin kriz yönetim düzeyleri de yüksek düzeyde bulunmuştur. Ercan ve Aksu (2022) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da okul yöneticilerinin stratejik liderlik ve kriz yönetim becerilerinin öğretmen algılarına göre olumlu olduğu ve kriz yönetimi ile çeviklik arasında pozitif bir ilişki oldukları saptanmıştır.

Karakuş ve İnandı'nın (2018) araştırma sonuçlarına göre, okul yöneticilerinin kriz yönetim becerileri kriz öncesi ve sonrası dönemlerde "çoğunlukla" düzeyindeyken, kriz anında ise "bazen" düzeyindedir. Bu bulgular, araştırmamızın sonuçlarından farklılık göstermektedir. Kütük (2008) ise liselerde görev yapan okul yöneticileri ve öğretmenlerle gerçekleştirdiği çalışmada, okulların krize müdahale stratejilerinin yeterli düzeyde olmadığını belirlemiştir. Christensen (2001) okul müdürleriyle Nebreska'da gerçekleştirdiği araştırmasında, okul yöneticilerinin kriz yönetim planının önemini kabul etmelerine rağmen, yöneticilerin enerjilerini daha çok öğrencilerin akademik başarısına ve veli ilişkilerine ayırdığı, herhangi bir kriz durumunda izleyecekleri mantıklı ve profesyonel bir kriz eylem planlarının olmadığını belirlemiştir. Akpınar ve Köksalan (2010) okulların, kriz dönemlerinde görevlerini ne derecede yerine getirdiğini belirlemek amacıyla okul müdürleriyle bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırmada, olağanüstü durumlarla başa çıkmak için bir planları olup olmadığı sorulan okul yöneticilerinin %86'sı evet, %14'ü ise hayır cevabını vermiştir. Olağanüstü durumlara hazırlık ve bu durumlarla başa çıkma konusunda eğitim veya konferans düzenlenip düzenlenmediği sorusuna ise, yöneticilerin %61'i evet, %39'u hayır demiştir. Kriz yönetimi becerileri konusunda, yöneticilerin %20'si kendini çok yeterli, %46'sı orta düzeyde yeterli, %34'ü ise yetersiz bulmaktadır. Ayrıca, olağanüstü durumlar hakkında bilgi sahibi olma konusunda, yöneticilerin %16'sı kendini çok yeterli, %54'ü orta düzeyde yeterli ve %30'u yetersiz görmektedir. Bu sonuçlar, araştırma sonucunda elde edilen okul yönetimlerinin kriz yönetim becerilerinin yüksek düzeyde olmasıyla örtüşmemektedir. Bu durumun çalışılan örneklem gruplarının farklı olmasından ya da bölgesel olarak kriz yönetimine dair okul yönetimi anlayışlarının farklılaşmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

İkinci araştırma sorusu bağlamında meslek liseleri okul yönetimlerinin sahip oldukları çevik okul ve kriz yönetim becerilerinin cinsiyet, mesleki kıdem, medeni durum ve öğretmenlik ders alanı değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği belirlenmiştir. Araştırma sonucunda okul yönetimlerinin sahip oldukları çevik okul düzeyleri hem ölçek genelinde hem de esneklik, teknoloji ve hız alt boyutlarında cinsiyet, medeni durum, öğretmenlik alanı ve kıdem değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermemiştir. Araştırma sonucuyla benzer olarak Sayracı ve Gündüz'ün (2018) çalışmasında, okul yöneticilerinin çeviklik becerilerinin kıdeme göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Okul yönetimlerinin sahip oldukları kriz yönetim beceri düzeylerinin ise cinsiyet, medeni durum ve öğretmenlik alanı değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermezken; kıdem değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmen görüşlerine göre daha kıdemli olan okul yönetimlerinin kriz yönetimi beceri düzeyleri, kıdemi az olan okul yönetimlerine göre daha yüksek bulunmuştur. Yıldız (2012) ve Keyifli (2019), yaptıkları araştırmalarda, yönetici ve öğretmen görüşlerine dayanarak okul yöneticilerinin kriz yönetim becerilerinde kıdem

değişkenine bağlı olarak anlamlı bir fark bulunmadığını tespit etmişlerdir. Bununla birlikte, Urhanoglu ve Helvacı (2021) araştırmalarında, genç öğretmenlerin değişim yönetimi konusunda yaşlı öğretmenlere göre daha olumlu görüşlere sahip olduğunu belirtmişlerdir. Asar (2014) ise, okul idarecilerinin iletişim yetenekleri üzerine yaptığı çalışmada, öğretmenlerin verdikleri cevapların kıdeme göre farklılık göstermediğini saptamıştır. Benzer şekilde, Kulu Şentürk (2007) de kıdeme bağlı olarak anlamlı bir fark bulamamıştır. Karakuş ve İnandı'nın (2018) çalışmasına göre öğretmenlerin kıdem ve cinsiyet değişkenlerine göre okul yöneticilerinin kriz yönetim becerilerine ilişkin görüşleri anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır.

Üçüncü araştırma sorusu bağlamında meslek liseleri okul yönetimlerinin çevik okul ile kriz yönetimi becerileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Araştırma sonucunda meslek liseleri okul yönetimlerinin çevik okul beceri düzeyleri ile kriz yönetimi beceri düzeyi puanları arasında pozitif yönlü ve yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bu sonuç okul yönetimlerinin çevik okul beceri düzeylerinin arttıkça kriz yönetimi beceri düzeylerinin de artış gösterdiğini ortaya koymaktadır. Alanyazındaki çalışmalar incelendiğinde çevik okul ile kriz yönetimi arasında negatif yönlü ilişki bulunan araştırma bulgusuna rastlanmamıştır. Araştırmalar çevik okul nitelikleri ile kriz yönetimi becerileri arasında pozitif yönlü ilişkiyi ortaya koymaktadır. Özeroğlu ve Koçyiğit (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Kurumlardaki çeviklik düzeyi ile liderlik ve kriz yönetimi arasında pozitif ve yüksek düzeyde ilişki tespit edilmiştir (Özeroğlu & Koçyiğit, 2020). Çobanoğlu ve Demir (2022), okullarda çevik liderliğin kriz yönetiminde önemli bir rol oynadığını ve çeviklik bakımından güçlü bir örgüt kültürünün kriz dönemlerinde kritik olduğunu belirlemiştir. Araştırmaya göre okul yönetimlerinin çevik liderlik ile kriz yönetimi arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu bildirilmiştir (Çobanoğlu & Demir, 2022). Williams ve Liou'nun (2023) okul liderlerinin kriz yönetim rollerini ve yetkinliklerini belirlemeyi amaçladığı araştırmasında, okul yöneticilerinin kriz lideri olabilmesi için gerekli olan üç anahtar yetkinlikten birinin çeviklik olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmada kriz yönetimi ve çeviklik arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu bildirilmiştir.

Son araştırma sorusunda kapsamında meslek liseleri okul yönetimlerinin çevik okul becerilerinin, kriz yönetimi becerilerinin istatistiksel olarak anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığı incelenmiştir. Araştırma sonucunda meslek liseleri okul yönetimlerinin sahip olduğu çevik okul beceri düzeylerinin, kriz yönetimi beceri düzeyi puanlarının istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmüştür. Bu sonuca göre kriz yönetimi beceri düzeyine ilişkin toplam varyansın %66'sının okul yönetimlerinin sahip olduğu çevik okul beceri düzeyiyle açıklandığı söylenebilir. Alanyazındaki araştırmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmış olup, kriz yönetiminde liderlik niteliklerinin örgütsel çevikliği doğrudan etkilediğini ve örgütsel çevikliği açıklamada önemli bir paya sahip olduğunu göstermektedir (Burrell, 2018; Thomas, 2021).

Araştırmanın ortaya koyduğu bu sonuçlardan hareketle aşağıdaki öneriler sunulabilir:

- Okul yönetimlerinin çevik okul ve kriz yönetimi beceri düzeylerini arttırmak amacıyla düzenlemeler yapılabilir.
- Çevik okul ve kriz yönetim becerilerini arttıma bağlamında meslek liselerinde kriz senaryolarına dayalı uygulamalı liderlik eğitimleri düzenlenebilir.
- Meslek liseleri okul yönetimlerinin sahip olduğu çevik okul beceri düzeylerinin, kriz yönetimi beceri düzeyi puanlarının anlamlı bir yordayıcısı olduğu düşünüldüğünde, çevik okul ilkeleri okul stratejik planlarına ve gelişim planlarına entegre edilebilir.
- Okul türü ve yöneticilik deneyimine göre doğal afet, şiddet olayları, siber saldırılar gibi farklı kriz türlerine özel müdahale protokollerine okul stratejik planlarında ve protokollerinde yer verilebilir.

- Okul yönetimlerinin yanı sıra önemli bir diğer paydaş olan öğretmenlerin çeviklik ve kriz yönetim beceri düzeylerini ortaya koyan araştırmalar yürütülebilir.
- Okul yönetimlerinin çevik okul ve kriz yönetim becerileri düzeylerini niceliksel olarak ortaya koyan bu araştırmanın devamında nitel araştırmalar tasarlanarak konunun niteliksel yönü ortaya konabilir. Ayrıca okul yönetimlerinin ve öğretmenlerin çevik okul ve kriz yönetim becerilerini arttırmak amacıyla deneysel tasarımlara sahip araştırmalar da yürütülebilir.
- Bu çalışmada okul yönetimlerinin çevik okul ve kriz yönetim beceri düzeyleri cinsiyet, medeni durum, öğretmenlik alanı ve kıdem gibi değişkenler açısından ele alınmıştır. Farklı okul türleri ve farklı sosyoekonomik düzeye sahip okul çevreleri gibi farklı değişkenlerin incelendiği araştırmalar da yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Ada, Ş., & Akan, D. (2010). Değişim sürecinde etkili okullar. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 343-373. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ataunikkefd/issue/2777/37246>
- Akıncı Vural, Z. B. (2018). *Kurum kültürü*. (6. Baskı). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Akpınar, B., & Köksalan, B. (2003). Olağanüstü haller ve okul. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 151-158.
- Aksoy, H. H., & Aksoy, N. (2003). Okullarda krize müdahale planlaması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 36(1), 1-37. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000076
- Alexander, D. E. (2014). Social media in disaster risk reduction and crisis management. *SCI Eng. Ethics*, 20(3), 717-733. <https://doi.org/10.1007/s11948-013-9502-z>
- Appelbaum, S. H., Calla, R., Desautels, D., & Hasan, L. N. (2017). The challenges of organizational agility: Part 2. *Industrial and Commercial Training*, 49(2), 69-74. <https://doi.org/10.1108/ICT-05-2016-0028>
- Argon, T., & Özçelik, N. (2008). İlköğretim okulu yöneticilerinin değişimi yönetme yeterlikleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 70-89.
- Bakker, M. H., Bommel, M., Kerstholt, J. H., & Giebels, E. (2018). The interplay between governmental communications and fellow citizens' reactions via twitter: Experimental results of a theoretical crisis in the Netherlands. *Journal of Contingencies and Crisis Management*, 27(3), 265-271. <https://doi.org/10.1111/1468-5973.12252>
- Balcı, A. (2015). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem Yayınevi.
- Bayntun, C., Rockenschaub, G., & Murray, V. (2012). Developing a health system approach to disaster management: A qualitative analysis of the core literature to complement the WHO Toolkit for assessing health-system capacity for crisis management. *PLOS Current*, 22(4), 230-246. <https://doi.org/10.1371/5028b6037259a>
- Breu, K., Hemingway, C. J., Strathern, M., & Bridger, D. (2002). Workforce agility: The new employee strategy for the knowledge economy. *Journal of Information Technology*, 17(1), 21-31. <https://doi.org/10.1080/02683960110132070>

- Burrell, I. S. (2018). *Examining the effect of Devops adoption capability on organizational agility*. [Unpublished doctoral dissertation]. Temple University.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2024). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. (35. Baskı). Ankara: Pegem Yayınevi.
- Cerit, Y. (2005). İlköğretim okulu müdürlerinin hizmetçi liderlik davranışlarını yerine getirme düzeyi. *Ege Eğitim Dergisi*, 6(2), 1-19. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/egeefd/issue/4917/67289>
- Christensen, L. K. (2001). *Crisis management plan characteristics in elementary schools as perceived by Nebraska public schools principals*. [Unpublished doctoral dissertation]. University of Nebraska.
- Crocitto, M., & Youssef, M. (2003). The human side of organizational agility. *Industrial Management & Data Systems*, 103(6), 388-397. <https://doi.org/10.1108/02635570310479963>
- Çalışkan, A. (2007). *Organizasyonel değişim yönetimi ve Azerbaycan Cumhuriyeti'ndeki Türk menşeli işletmelerde bir uygulama*. [Yayınlanmamış doktora tezi]. Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Çalışkan, A. (2020). Kriz yönetimi: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Türk Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 106-120. <http://tursbad.hku.edu.tr/tr/pub/issue/57516/802641>
- Çiçek Sağlam, A., & Özsezer, S. (2015). Liselerde okul yönetimlerinin kriz yönetme becerilerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(7), 13-28. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ejedus/issue/15933/167546>
- Çobanoğlu, N., & Demir, S. (2022). Crisis management, agile leadership, and organizational culture in primary schools. *International Journal of Education & Literacy Studies*, 10(2), 92-101. <https://doi.org/10.7575/aiac.ijels.v.10n.2p.92>
- Ercan, F., & Aksu, A. (2022). Strategic leadership and crisis management skills of secondary school principals. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(1), 114-139. <https://doi.org/10.51460/baebd.1118084>
- Erdinç, F. (2018). *Kriz yönetiminde etkin liderlik*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Okan Üniversitesi.
- Firestone, S. (2020). Importance of organizational culture to crisis leadership. In *Biblical Principles of Crisis Leadership* (pp 23-34). Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-44955-1_3
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E., & Hyun, H. H. (2012). *How to design and evaluate research in education*. (8th Edition). New York: Mc Graw Hill.
- Ganguly, A., Nilchiani, R., & Farr, J. V. (2009). Evaluating agility in corporate enterprises. *International Journal of Production Economics*, 118(2), 410-423. <https://doi.org/10.1016/j.ijpe.2008.12.009>
- Graham, M. W., Avery, E. J., & Park, S. (2015). The role of social media in local government crisis communications. *Public Relations Review*, 41(3), 386-394. <https://doi.org/10.1016/j.pubrev.2015.02.001>
- Green D. (2006). *School crisis plans in the state of Illinois*. [Unpublished doctoral dissertation]. Illinois State University.

- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2013). *Multivariate data analysis*. Pearson Education Limited.
- Hermann, C. F. (1972). *International crises: Insights from behavioral research*. New York: Free Press.
- Horri, M.S., & Abdolkarimi, F. (2016). Studying the effects of organizational culture on effectiveness of crisis management. *International Journal of Humanities and Social Sciences*, 2(4), 1925-1934.
- Jurgens, M., & Helsloot, I. (2018). The effect of social media on the dynamics of (self) resilience during disasters: A literature review. *Journal of Contingencies and Crisis Management*, 26(1), 79-88. <https://doi.org/10.1111/1468-5973.12212>
- Karakuş, A., & İnandı, Y. (2018). Ortaokul yöneticilerinin okullarında yaşanan kriz durumlarını yönetme becerilerinin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 500-518. <https://doi.org/10.17860/mersinefd.442864>
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemi*. (11. Baskı). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kautz, K., Johanson, T. H., & Uldahl, A. (2014). The perceived impact of the agile development and project management method scrum on information systems and software development productivity. *Australasian Journal of Information Systems*, 18(3), 303-315. <https://doi.org/10.3127/ajis.v18i3.1095>
- Kaya, E., & Özdemir, M. (2022). Developing the agile school scale: Validity and reliability analysis. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences*, 55(3), 765-792. <https://doi.org/10.30964/auebfd.1082454>
- Keyifli, Ş. (2019). İmam-hatip okulu müdürlerinin değişimi yönetme yeterliği. *Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 7, 167-187. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tudear/issue/46963/589667>
- Kütük, Ö. (2008). *Liselerde okul güvenliğine yönelik bir çalışma*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Lin, C., Chiu, H., & Chu, P. (2006). Agility index in the supply chain. *International Journal of Production Economics*, 100(2), 285-299. <https://doi.org/10.1016/j.ijpe.2004.11.013>
- Nejatian, M., & Zarei, M. H. (2013). Moving towards organizational agility: Are we improving in the right direction? *Glob J Flex Syst Management*, 14, 241-253. <https://doi.org/10.1007/s40171-013-0048-3>
- Nugroho, J., Muniroh, M., & Arifin, A. (2024). Agile leadership's influence on lecturer effectiveness and career development in the education sector. *AL-ISHLAH: Jurnal Pendidikan*, 16(4), 5875-5886. <https://doi.org/10.35445/alishlah.v16i4.6217>
- OECD. (2012). *Equity and quality in education: Supporting disadvantaged students and schools*. Paris: OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264130852-en>
- Olshevska, O., Zinchenko, I., Sakaliuk, O., Kozub, O., & Kolesnyk, V. (2023). Application of agile principles in the organization of service units of higher education institutions. *Automation of Technological and Business Processes*, 15(3), 4-9. <https://doi.org/10.15673/atbp.v15i3.2619>
- Özeroğlu, E., & Koçyiğit, Y. (2020). Hastane işletmelerinde örgütsel çeviklik: Vizyoner liderliğin rolü. *Research Journal of Business and Management*, 7(1), 13-22. <https://doi.org/10.17261/Pressacademia.2020.1184>

- Pira, A., & Sohodol, Ç. (2020). *Kriz yönetimi: Halkla ilişkiler açısından bir değerlendirme*. (6. Baskı). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sayracı, N., & Gündüz, H. B. (2018). Okul yöneticilerinin değişimi yönetme yeterlilikleri ve teknolojik liderliği. *Yıldız Journal of Educational Research*, 3(1), 27-61. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/yjer/issue/65841/1025538>
- Sharifi, H., & Zhang, Z. (2001). Agile manufacturing in practice: Application of a methodology. *International Journal of Operations & Production Management*, 21(5), 772-794. <https://doi.org/10.1108/01443570110390462>
- Sharifi, H., Colquhoun, G., Barclay, I., & Dann, Z. (2001). Agile manufacturing: A management and operational framework. *Proceedings of the Institution of Mechanical Engineers*, 215(6), 857-869. <https://doi.org/10.1243/0954405011518647>
- Sönmez, N. (2008). *Ortaöğretim okulu yöneticilerinin kültürel liderlik rollerinin değişime olan direnç üzerindeki etkileri*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Yeditepe Üniversitesi.
- Thomas, D. (2021). *Perceptions of religious elementary school principals on effective school leadership*. [Unpublished doctoral dissertation]. Florida St. Thomas University.
- Urhanoglu, İ., & Helvacı, M. A. (2021). Okul yöneticilerinin değişimi yönetme yeterlilikleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(1), 47-63. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/usaksosbil/issue/63593/870404>
- Ünal, S. (2016). *Ortaokullardaki öğretmenlerin, okuldaki öğretmen arkadaşlarının motivasyonuna etkisi*. [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Vaganova, O., Lyapin, I., & Orlova, L. (2022). Agile approach to the organization of the educational process. *Krasnoyarsk Science: Economic Journal*, 11(2), 34-48. <https://doi.org/10.12731/2070-7568-2022-11-2-34-48>
- Yıldız, K. (2012). Yöneticilerin değişimi yönetme yeterlikleri. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(2), 177-198. <https://doi.org/10.11616/AbantSbe.280>
- Yürek, U., & Cömert, M. (2021). Okul yöneticilerinin değişimi yönetme yeterlikleri ile algılanan okul etkililiği ne düzeydedir? *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(4), 1762-1781. <https://doi.org/10.53487/ataunisobil.892369>
- Williams, T., & Liou, Y. (2023). Framing K-12 school leaders' roles and competencies in times of crisis. *Journal of School Leadership*, 34, 26-46. <https://doi.org/10.1177/10526846231187576>
- Zeng, C., Kelly, S., Goke, R., & Diers-Lawson, A. (2024). Employee voice as a means to facilitate organizational safety and crisis preparedness. *Communication Quarterly*, 72(3), 299-319. <https://doi.org/10.1080/01463373.2024.2344760>

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

In today's fast-changing and uncertain world, the management approaches of educational institutions and how they are managed are of critical importance. In recent years, the significant increase in the need for blue-collar workers has brought vocational high schools, which play an important role in preparing students for the business world, to a more important position. Therefore, the agile school and crisis management skills of school administrators and teachers working in vocational high schools are important not only for the success of these schools but also for the overall economic and social development of the society. In this study, the relationship between the agile school and crisis management skills of vocational high school school administrators is examined through the responses of vocational high school teachers to the scales. Understanding how educational institutions can be managed more effectively and flexibly in times of crisis will make significant contributions to both improving the current education system and being better prepared for possible future crises. Therefore, it is thought that the findings of this research will provide valuable clues for the development of an effective and dynamic management model in vocational high schools. For the purpose of the research, the following research questions were sought to be answered:

1. What is the level of agile school and crisis management skills of vocational high school school administrators?
2. Do the agile school and crisis management skills of vocational high school school administrators show a statistically significant difference according to gender, professional seniority, marital status and teaching course field variables?
3. Is there a statistically significant relationship between agile school and crisis management skills of vocational high school school administrators?
4. Are agile school skills of vocational high school school administrators a statistically significant predictor of crisis management skills?

Method

This research, which examines the relationship between agile school and crisis management skills of vocational high school school administrators, was conducted according to the relational survey model. Relational survey model is a research design that aims to determine whether two or more than two variables change together and at what level this change is (Büyüköztürk et al., 2024). The sample of the study consists of 250 vocational high school teachers who were selected from the population by simple random sampling technique. Research data were collected through personal information form, "Agile School Scale" developed by Kaya and Özdemir (2022) and "Crisis Management Scale" developed by Çalışkan (2020). The items of the related measurement tools were transferred to the online environment via Google Forms and the data were collected online via Google Forms. The personal information form was created by the researchers to determine the demographic variables of the participants such as gender, seniority, marital status, and course area.

Results and Discussion

In the context of the first research question, the agile school and crisis management skill levels of vocational high school school administrations were determined in line with the opinions of teachers working in vocational high schools. It was observed that school administrators had high levels of flexibility, technology, speed sub-dimensions and general agility. In the study conducted by Yürek and Cömert (2021), school administrators' change management and agility levels were determined as very sufficient. Sayracı and Gündüz (2018)

determined that the competencies of school administrators working in high schools in managing change and technology leadership are at a good level. Similar to agility, school administrators' pre-crisis, during-crisis and post-crisis skill levels and total crisis management skills were found to be at a high level. In this sense, as a result of the research, the high level of agility and crisis management skills of school administrators is considered as a positive development for possible crisis situations. Similar to the results of the study, in a study conducted by Green (2006) to examine school crisis plans in the state of Illinois and to determine crisis management levels, it was observed that all but one of the schools had crisis plans belonging to various categories. At the same time, the crisis management levels of school administrators were also found to be high. In the study conducted by Ercan and Aksu (2022), it was found that school administrators' strategic leadership and crisis management skills were positive according to teacher perceptions. Unlike the results of the research, Kütük (2008), in his study conducted with school administrators and teachers working in high schools, determined that the crisis intervention strategies of schools were not at an adequate level.

As a result of the research, the agile school levels of school administrators did not differ significantly according to gender, marital status, teaching field and seniority variables both in the scale and in the sub-dimensions of flexibility, technology and speed. Similar to the research result, in Sayracı and Gündüz's (2018) study, it was determined that the agility skills of school administrators did not show a significant difference according to seniority. It was concluded that while the crisis management skill levels of school administrators did not differ significantly according to gender, marital status and teaching field variables, they differed significantly according to seniority variable. According to teachers' opinions, the crisis management skill levels of more senior school administrators were found to be higher than those of less senior school administrators. In their studies, Yıldız (2012) and Keyifli (2019) concluded that there was no significant difference in the crisis management skills of school administrators in the context of seniority variable according to administrator and teacher opinions.

As a result of the research, a positive and highly significant relationship was found between the agile school skill levels of vocational high school school administrators and crisis management skill level scores. Research in the literature reveals a positive relationship between agile school qualities and crisis management skills. Similar results were obtained in the study conducted by Özeroğlu and Koçyiğit (2020). A positive and high level relationship was found between the level of agility in institutions and leadership and crisis management (Özeroğlu & Koçyiğit, 2020). Çobanoğlu and Demir (2022) reported a positive and significant relationship between agile leadership and crisis management of school administrations. In Williams and Liou's (2023) research, which aims to determine the crisis management roles and competencies of school leaders, it was concluded that one of the three key competencies required for school administrators to be a crisis leader is agility. It was also reported that there is a positive relationship between crisis management and agility.

As a result of the research, it was seen that the agile school skill level of vocational high school school administrators was a statistically significant positive predictor of crisis management skill level scores. According to this result, it can be said that 66% of the total variance related to crisis management skill level is explained by the agile school skill level of school administrators. Similar results have been reached in the studies in the literature, and it shows that leadership qualities in crisis management directly affect organizational agility and have an important share in explaining organizational agility (Burrell, 2018; Thomas, 2021).